

"EDINOST"

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torških, četrtnih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . f. 3.— : : 4.50 za pol leta . f. 6.— : : 9.— za vsa leta . f. 12.— : : 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

"Edinost je moč".

Shod volilcev v Šmarji pri Kopru

dne 19. julija 1896.

(Dalje)

Glede občinskih uprav smo naglašali, da jih dež. odbor preobklada z delom, da jim na slovenske dopise še odgovarja ne, da išče povsod povoda, kako bi jih razdiral, da jim ne daje nikake podpore, da ne skrbi ne za pota, ne za vode, akoravno ima dovolj sredstev. V slovenskih občinah vidi vsak prah, vsako dlačico in vedno le grozi. (Res!)

Glede kmetijstva smo povdarjali, da treba kmetom pomoči proti trtni uši, da se dà podpora srenjam, da si napravijo občne nasade ameriških trt, — da se kmetu znižajo deželne doklade — da deželni kreditni zavod kmetu več škodi nego koristi, koji zavod premore ogromnih svot, pa so te večji del v korist istrski gospodi (ki nam daje isti denar z 12%), a ne kmetu, za katerega je bil zavod ustanovljen.

Povdarjalo se je tudi, zakaj ne preskrbi deželni odbor potovalnih slovenskih učiteljev, da bi poučevali kmete, kako zboljšati kmetijstvo. Povdarjali smo, da kmetijska šola v Poreču, ki stane deželo mnogo denarja, nam ne nosi nobenega dobička, ker je samo italijanska.

Glede šole smo zahtevali, da treba povsod ustanoviti šole, kjer je postavno število otrok, kakor to zahteva sam zakon. Saj plačujemo vsi šolski davek!

Glede cest smo predlagali, da ni dosti, da jih hodi deželni inženir samo merit, ampak treba jih tudi napraviti in dežela je dolžna dati podporo, saj pobira od kmetov cestne doklade. (Tako je!)

Tako je bilo naše delovanje, a bili smo povsod ovirani, ker gospoda italijanska je bila slepa in gluha za naše predloge, govore in vprašanja. Zasllepila jo je strast in mržnja proti nam, a v tej zaslepljenosti tira tako daleč, da še ljudem svoje narodnosti (v Poreču ne da kmetom vode! v Galebani ne lastne uprave!) ne privošči dobrega!

PODLISTEK.

2

Divja trta.

Spisal Ivan Fajdiga.

(Konec)

Hkrati sem se spomnil nesrečne Samine in one šibke trtice, koja je bil usadil konci hiše stari Groznik; radovednost me je gnala videti, kako visoko je morda prirastla in napotil sem se tija. Dokaj se je bilo spremenilo ondi okrog. Jez iztrgala in izrušila je voda, da je ležal razmetan ob obrežju in mlinska kolesa visela so razrušena v zidovju. Ona grapica pred hišo spremenila se je v široko strugo, po katerej je drla voda v dolino in pretila je postati čedalje širja, čedalje globočja, in se spremeniti polagoma v še nekaj lučega.

Bilo je tiho in mrtvo naokoli, tiho in mrtvo tudi v hiši — o Andreju ni bilo sledu — morda je že davno mrtev, sem si mislil in stopil k odprtemu oknu; moral sem razgrniti zeleno vejevje trte, da mi je bilo moč pogledati v notranje hiše. Čuden molk je vladal ondi in tema, in plesnobe duh silil je na plano. Pajčevine so prepregale z debelim prahom pokrito, razpadajoče pohištvo in v dolenjem konci sobe — o groza! ležalo je na

Italijanska večina zbornice prezira nas na vse strani, ona ne pusti našemu jeziku nobene veljave; dá, tepta celó zakon dostojnosti, ko odobrava bučanje in hrup na galeriji, naperjen proti nam, odobrava barbarsko postopanje fakinaže in pol-gospode proti nam. Dokaz temu, da je posl. Vergotini v VI. seji rekel, da je piranska svojat dobro storila, a še premalo, ko nas je brutalno napala, „da drugod bi nas bili ubili“. Ista italijanska večina ni dovolila prostora v zbornici niti stenografu c. k. vlade, ampak potisnila ga je — na galerijo, in tudi c. k. vlada je kapitulirala pred tem nasilstvom, in se ponizala ter pustila svojega stenografa med galerijsko družhaljo!

Tako samooblastno krivično je vladala večina italijanska v deželnem zboru.

Kaj pa vlada? Jaz še danes ne pojnim, kako je to, da je c. kr. namestnik pozdravil deželni zbor v našem jeziku, a da zastopnik c. kr. vlade se v sejah ni nikoli na to oziral. V vseh sejah ni **niti enkrat** odgovoril na naša vprašanja v onem jeziku, v kojem se je stavilo vprašanje. Tudi on je torej popolnoma preziral naš jezik! Sedaj vemo, na čem smo mi — in vemu tudi, na kojem stališču je c. k. primorska vlada. Ona je tam, kjer je bila vselej! Toda o tem ne morem več povedati na tem mestu. Take so torej žalostne razmere našega položaja v Poreču.

Od kod prihaja to?

Leta 1868. je Avstrija pretrgala vez, ki jo je prijateljski vezala s sv. cerkvijo. Uvela je v svoje politično življenje, v svojo zakonodajstvo liberalizem t. j. svobodna je hotela biti od Boga, svobodna od cerkve. Le kar je smatrala državi koristno, to je bilo prav. Država je najvišja, ona ne spada pod noben zakon. Teh načel se je takoj poprijelo židovstvo in nemštvo in tako smo dobili židovsko-nemški liberalizem, ki se je kaj hitro razvil v vseh strokah javnega življenja. „Pravica močnejšega“, to liberalno-židovsko načelo polotilo se je tudi zborov in tako so povsod večine začele zatirati manjšine. Tudi naša istrska italijanska ve-

strohnelem ležišču — belo človeško okostje! Isto tako, kakor je obležal v poslednjem vzdihu, vzravnan so bile njegove kosti po trhljih deskah in okoli njega ni bilo sledu ni o tem ni onem, kar bi svedočilo o bivanju živega bitja v tem zakletem hramu. Ostavil sem tužni prizor in zdaj še le sem videl, kako visoko je že dospela! Da, prihitela je že do podstrešja, ondi je zavila pod istim okrog in posamezne kačice so se že vzpenjale nad strešni rob...

Koliko preraste v desetih letih, sem dejal.... morda tedaj ne bode....

Petnajst let je minilo.

Baš te dnij sem se zopet domislil Groznikovga doma in — nje. Aha, sedaj mora biti že zares zelo visoko....

Dan bil je vroč, kojega sem odločil za novi, za-poslednji izlet v Samino, potem jej dam slovo, samo da vidim še, kamo je prišla. Morda bodem videl še Andrejevo okostje ravno tam....

Skoro da mi je bilo tesno pri srcu, ko sem se bližal, dejal bi, po prstih, tužnemu zavičanju — ostrmel sem....

Neverjetno je bilo!

Saj pravim, videl sem, koliko preraste v dveh, v petih letih, a — tu zgodilo se je čudo! O Groz-

Oglasi se računo po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vai dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, kor nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema **uredništvo** ulica Molino picolo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklamacije se preste poštino.

čina se je poprijela tega načela, ter našla dobrohotno podporo v c. k. vladi, koja je sama proglašila to načelo.

Na ta način se nas je vladalo do današnjega dne, in bode tako, dokler se ne zatre to krivično načelo.

Italijanski stranki je narodnost le lepa obleka, v katero oblači to načelo.

Italijani vedó namreč prav dobro, da jim nihče ne krati narodnosti, da jim nočemo posloveniti nijednega Italijana. Oni se zadirajo v nas in šume z narodnostjo, da bi mi ne opazili, kako nas hočejo **gospodarsko** prevladati in podjarmiti. Korist, dobiček, gospodarstvo v nas, to je, kar jih žene na nas. Kakor je židovsko-nemški liberalizem izsesaval in uničil mnoge ter v rokah malega številu nakopičil mnogo bogastva, tako bi latinska gospoda hotela, da naš narod postane njih — kolon!

Zavrgli so božje zapovedi — zavrgli cerkvene, zavrgli — vest — in to bode njih propad.

Ali smemo upati boljših časov?

Smemo! Naš narod je na svojem še svoj gospodar, in v srcu ima še utisnjena verska načela. Treba le, da se oslonimo na to, kar je vedno stalno. Od kod naša pomoč? Naša pomoč od Boga, vere, in od nas samih. Oklenimo se trdno sv. katoliške vere, ona je vir pravice, in pravica mora zmagati. „Bog in vera nad vse, narodu pa pravica“, to je naše geslo! Ne zanašajmo se na drugo: „naša pomoč je v imenu Gospodovem“, ker se bojujemo za pravico — za sveto stvar.

Tako sem vam razložil svoje delovanje, svoje nazore, vi čč. volilci, pa izrecite svojo sodbo!

(Pride še.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 27. julija 1896.

Dolгови Avstrije. Znani antisemitski profesor Schlesinger piše v neki brošuri: Avstrija in Ogerska sti jako zadolženi. Državni dolгови Avstrije, všteti ukupni dolg, znašajo 4200 milijonov goldinarjev; prebivalci te polovice imajo privatnih

nikovi hiši ni bilo več sledu, — marveč sredi vode dvigal se je zelen, divjo trto čez in čez obraščen hrib! Sredi vode, sem dejal, kajti na nesumljiv način izkopala si je voda okolo in okolo mlina prostor, izpremenjen sedaj v pravcato jezero; — pristop k mlinu bil je toraj nemogoč.

Strmel sem in gledal — toraj je že prav davno, kar je presegla podstrešje? Potem legla je počasi, — kaj počasi! Hitro, kakor kača, ko napada svoj plen, okoli hiše, dvignila je svojih tisoč glav zelena hidra čez streho, širila po istej bliskoma na okolo in prepregla ondi še poslednji razkriti prostorček. V pritličju je pomolila svoje glave skozi okno in zazrša — Andrejevo okostje, hitela preko pohištva do ležišča, legla čezenj, pokrivša ga pod zeleni prt, kajti gomilo vsaj človek mora imeti! Opraviš ta sveti in prevažni posel, pohitela je morda še deli v mlin, potem po stopnicah v nadstropje, šumela od kota do kota in končno pogledala skozi okence v strehi ven v jasno, vroče nebo, češ: kaj pa zdaj?

Videl sem jo pred petnajstimi leti, ko jo je, malo, neznatno šibico, usajal stari Groznik in sedaj postala je mogočni, neprodni krov, pod katerim se vrše tajnosti, kakoršnjih nikdar ne razmotri človeški razum...

dolgov intabuliranih blizu 3000 milijonov. Ako k temu vsemu prištejemo še neintabulirane dolgove industrijalnih podjetij, dogove na menjice itd. znaša skupni dolg le Avstrije same kakih 10.000 milijonov, za koje treba plačevati 500 milijonov obresti. Mnogo avstrijskih in ogerskih vrednostnih papirjev je v inozemstvu, od teh treba tudi plačevati do 200 milijonov obresti na leto. Poleg tega je naša trgovinska bilanca pasivna, ker dobivamo manje za izvoženo blago, nego moramo plačevati za uvoženo blago. Temu je posledica ta, da onih obresti, koje moramo pošiljati v inozemstvo, ne moremo plačevati iz denarja, ki nam prihaja iz inozemstva. Ker potem veliki kapitalisti posojajo denar za plačevanje obresti v inozemstvu, postajajo seveda upniki tuzemcev; in ker le-ti morajo navadno prodajati svoja posestva, prehaja realno posestvo v roke velikega kapitala. — Potem pa izvrše kapitalisti svoj glavni udarec: v najkritičnih momentih zapro svoje blagajne in obresti se ne morejo več plačevati — nastane polom. V trgovini in v prometu prenehata promet in zaslužek, posestva gredo na boben za sramotne cene — a bogato žetev imajo oni, ki so namenoma uprizorili vse to.

Tako se širita delavski in kmečki proletarijat in z istim nevarni značaj socijalnega vprašanja.

Madjari in Rusi. Kakor znano, so Madjari pozvali poročevalce, kateri so se udeležili kronanja v Moskvi, na milenijsko razstavo v Budimpešto, ponudivši jim najobsežnejšo gostoljubnost. Iz Moskve do avstrijske meje plačala je zanje vožnino ogerska vlada v vozovih I. reda. Na meji so jih vsprejeli odposlanci vlade. V Pešti so imeli vse zastonj. Kdor je hotel potovati po Transilvaniji, dobil je listek brezplačno za vse tamošnje železnice, kakor tudi za Bosno in Hercegovino. Posebno so pa Madjari odlikovali Ruse. Povsodi so jih zvali, gostili, povsod jim napivali itd. Tudi neprijetne spomine na Villagos skušali so Madjari obrniti v prosep nove smeri. „Silno ste nas takrat namazali od zadaj“ — pravili so Rusom. Ah srce ni od zadaj, zato pa naše srce nezna ter noče vedeti o tem, kar je zadaj.

Pozornost za ruske časnikarje prelevila se je v sport. Prišli so u. pr. v glavno cerkev. Vsprejel jih je ne le predsednik, ampak tudi škof. Obiskali so ministra notranjih del. Že po preteku pol ure vrnil jim je isti obisk. Obiskali so mineralno kopel. Ponudili so jim kopelji zastonj. Na banketu so povsod igrali rusko himno in marzeljezo. Na nekem obedu je dal znani pisatelj Moric Jokay vsem poročevalcem svoje slike, vsakemu Rusu pa je napisal na iste: „Narodi ne poznajo narodne nevoščljivosti, ona je dogma le lažiprorokom. Dolžnost pisateljev je širiti med narode čut bratske ljubezni. Literatura je last svobodnega menenja. Nazdravljam ruskim časnikarjem ter ruskemu narodu, ki je izbran k velikemu poslanju v prosep civilizacije“.

Kdo bi si bil mislil kaj takega še nedavno temu?! Kdo bi si bil mislil, da bodo Madjari, ti besni sovražniki slovanstva, delali poklone Rusom?! Kdo bi bil menil, da bode sloveči Madjar proslavljal „veliko poslanje“ naroda ruskega v prosep civilizacije?! Velika mora biti moč dejstva o orjaškem napredovanju naroda ruskega, ako so se slednjič tudi Madjari jeli klanjati temu dejstvu, ako celó ti srditeži začenjajo pozabljati na staro tradicijo sovraštva do Rusije in tako rekoč apelejuje na velikodušje naroda ruskega!

Moric Jokay je rekel, da narodi ne poznajo narodne nevoščljivosti, ista da je lastna le lažnjivim prorokom. Ta izjava Jokayeva velja; obžalujemo pa, da slavní pesnik madjarski ni nekoliko izpraševal svoje vesti, da-li ni bilo in je še danes v njegovi najbližji bližini mnogo takih — lažnjivih prorokov; da-li ni vsa madjarska politika — tako vladna, kolikor opozicijska — nasproti drugim narodnostim, živečim pod krono sv. Štefana, ne le izraz nevoščljivosti, ampak najbrezobzirnejše narodne sebičnosti. Gospod Jokay ne bi bil smel pozabiti, da kdor propoveduje vodo, ne sme sam piti — vina. Veseli pa nas, da je celó slaven Madjar jel verovati v veliko nalogo slovanstva za preporod človeštva. Ponosni pa smemo biti na tem tembolj, ko se ta velika naloga ne vrši na krvavem bojnem polju, nego na mirnih cvetočih livadah človeškega uma in duha.

Razprava proti morilcem Stambulova. Sodišče v Sredcu prične torej vendar — kakor že omenjeno v tem listu — bržkone septembra meseca razpravo proti morilcem okrutnika Stambulova. Ta razprava bode naravnost monstruozna, kakoršnih je bilo malo. Kakor svedoki bodo pozvani razni vojaški dostojanstveniki, bivši ministri in državni svetovalci. Tudi vdova Stambulovega bode zaslišana. Od nje pričakujejo marsikoje razkritje. Prijatelji umorjenega samooblastneža imajo baje v rokah nekatera pisma, ki kompromitujejo najviše kroge in na podlagi teh spisov namerujejo menda provzročiti strašanskih škandalov. — Umevno je, da širšemu občinstvu ne bode dovoljen pristop k razpravi, ker se je bati demonstracij in škandalov v sodniški dvorani, kajti srd naroda se še ni poлегel, dasi ranjki že nad leto dnij počiva v hladnem grobu.

V Siciliji zopet vré. Iz Rima poročajo o strašni razburjenosti, ki je navstala v Siciliji med prebivalstvom zaradi tega, ker zbornica ni sklenila popolnih olajšav gledé produkcije in izvažanja žvepla. — Ministerski predsednik Rudini je izjavil v senatu, da nameruje uvesti olajščave potom kraljevskega dekreta, da s tem pomiri razburjene duhove.

Vse zastonj! Dokler v Italiji ne odpravijo zistema latifundij, dokler si ne ustvarijo neodvisnega kmečkega stanu — bojimo se le, da to ne pojde nikdar brez hudih pretresljajev —, dokler ne bode vlada segla pod pazduho delavcu po rudnikih in tovarnah direktno, dotlej ne pridejo do miru lačni trebuh. In res trdè včerajšnje rimske brzojavke, da namerovane olajšave na carini za izvažanje žvepla spravijo lepo v žep bogatini in milijonarji, ne da bi se jim pri tem oglasila vest, da bi morali vsaj jeden del te olajščave nakloniti onim sužnjem žuljavih rok, ki se morajo za sramotne cene potiti od zore do mraka za to, da kupičijo njih gospodarji. Iz Katanije javljajo, da tam vre od dne do dne bolj.

Položaj na Kreti. Iz Aten javljajo dné 25. t. m.: Službena poročila potrjujejo, da so poslednje dni Turki prelomili premirje, napadši upornike v pokrajini Rethymno. Podrobnih poročil o tej bitki sicer še ni, zagotavlja se pa, da je na obeh straneh padlo prilično izdatno število množ.

Iz Kaneje poročajo: Narodna skupščina sestala se je minolega ponedeljka. Takoj po otvorenju seje odšli so kristjanski poslanci. Svoje zahteve po popolni avtonomiji izročili so turški vladi in konzulom evropskih velesil. Le ti jih izročè dotičnim svojim vladam. Pričakuje se sedaj odgovora turške vlade.

Turški poslanci niso seveda čisto nič zadovoljni s postopanjem kristjanskih poslancev. Ni jim po volji, da so isti nastopili solidarno. Očitajo turški vladi, da je skrajno mehka in upogljiva in da daje kristijanom koncesij na škodo mohamedancev.

Turška vlada odpošlje v kratkem oklopnico „Nedskin-Šefket“, tri ladje torpedovke in pet lesenih vojnihih lađij na Kreto, v varovanje obrežja. (Protí komu? Stavec.)

Ustaja v Makedoniji. Zastopniki evropskih držav nasvetovali so turški vladi, kakó naj se ravna v očígled ustaji, ki se je nenadoma pojavila v Makedoniji. Vojni minister je strogo ukazal, da ni smeti pustiti nikogar preko meje. — Revolucionarni odbor razpolaga baje z izdatnimi denarnimi sredstvi, koje so mu stavili na razpoloženje nekateri bogati makedonci.

Različne vesti.

Imenovanji. Predsedništvo finančnega ravnateljstva Primorske imenovalo je pisarniškega oficijala Vaclava Peterko pristavom ravnateljstva pomožnih uradov, naslovom „ravnatelja“ v IX. pl. razredu in kancelista Josipa Becka pisarniškim oficijalom v X. pl. razredu.

Osebnosti. Viši poštni ravnatelj tržaški Karol Pokorný odpotoval je dné 25. t. m. za par tednov na dopust. — Kanonik konkatedralnega kapitlja v Makarski Matej Pavlovič imenovan je dekanom istega kapitlja. — C. kr. okrajni komisar in vodja politiške ekspoziture v Piranu Jakob Rubelli pl. Sturmfest je imenovan deželnim komisarjem pri delniški družbi „Stabilimento Balneare Pirano“ v Piranu.

Novomašniki. Nj. Prevz. goriški knez nadškof dr. Zorn posvetil je dne 25. t. m. 17 dijakonov in subdijakonov iz Trsta in pokrajine gorisko-gradišćanske v mašnike.

„Sramota okolice“. „Indipendente“ od minole sobote se je raznel v groznem ogorčenju in je vsa svoja prekipela čustva vbil v članek pod naslovom „Le vergogne del nostro territorio“.

Kakor je videti iz naslova, je članek naperjen proti našim okoličanom, kojih postopanje da ima vse znake „živinskega barbarstva in prostaštva“. Zastonj je bila naša nada — pravi Indipendente —, da jim vpliv vedenja omikancev odvzame vsaj najprimitivnejšo surovost.

Grozni čin se je dogodil dne 24. t. m. na poti med Prosekom in Miramarom. V interesu vestnega poročevanja izprosili smo s Proseka informacij o tem strašnem dogodku, ki znači „sramota okolice“, „prostaštvo“ in „živinsko barbarstvo“. Od tam nam poročajo:

Gospa našega „capo distretto“ je šla po tisti poti z dvema otročičima. Tu jo je doteklo par „zločincev“, ki so jo baje zasramovali istotako, kakor so pred nekoliko meseci zasramovali dva otroka istega načelnika. In ti grozni „zločinci“ so bili — par bosopetnikov proseških, obiskujočih tamošnjo šolo. Povod „napadu“ je bil ta, da so paglavčki po svoje reagovali proti mlademu naraščaju gosp. okrajnega načelnika radi dejstva, da poslednji — tako naučeni, to je bilo jasno — vedno zmerjajo proseške otroke se ščavi.

Ne treba praviti, da mi obžalujemo take dogodke. Obžalujemo pa tudi da dajejo povod takim dogodkom uprav oni, ki bi morali dajati priprostemu ljudstvu le dobrih vzgledov. Že izobrazba dotičnikov in njih službeno položenje nalagata dotičnikom dolžnost, da bi svojim vplivom blažili običaje in odnose; in ta dolžnost jih ne veže samo glede njih osebe, ampak tudi glede njih rodbin. Vendar nočemo razmotrivati tu, na kateri strani je večja krivda: ali na „napadalcih“, ali pa onih, ki se svojim vedenjem provzročajo, da se porajajo taki „napadalci“ — ampak povedati moramo „Indipendenteju“, da je strajno zlobno, smešno in brezvestno, da meče take psovke v obraz vsem našim okoličanom le zato, ker je par proseških bosopetnikov povrnilo za tiste večne „ščave“ nekoliko svojih psov. In če je tako tenkočuten „L' Indipendente“, zakaj pa ne graja nikoli mestnih otrok, ki tam pri sv. Jakobu dan na dan mečejo za našimi otroci najrazličnejših neslanih psov, v koje pa je po navadi povito tudi — trdo kamenje, pa napravi rado ljukinjo v glavo! A tu so napadalci mestni otroci, pri kojih je smeti pričakovati nekoliko drugačne vzgoje, nego pri otrocih na deželi. Najprej, o gospoda, učite svoje! Dokler se dogajajo barbarstva med vami samimi, ki ste vendar sinovi kulture „dvajsetih stoletij“, nimate pravice nositi na Prosek svojih naukov. Sicer pa vemo, kdo je nesel v uredništvo „Indipendentejevo“ vse tiste tožbe proti okoličanom. Naj pa je dotičnik ta ali ta: nikar naj se čudi, ako kje nastane vihar, kjer on sam neprestano seje veter.

Pozor Devinci! Neumorna in nepotrebna „Lega Nazionale“ odpre — kakor javlja „Il Piccolo“, — prihodnjega leta v Devinu svojo ljudsko šolo in otroški vrtec. Te dni že smo govorili o tem, kakó „Lega“ sistematiško nastoja pridobiti si naše ozemlje. Neumorno ruje proti severu, tje, kjer gotovo ni v nevarnosti italijanstvo, kjer Lahov niti ni. Jediní namen je torej „Legi“ poitalijančevanje slovenskih otrok. Devinci, ne dajte se slepiti, ne prodajte svoje krvi! Ako si že „Lega“ zgradi svojo raznarodovalnico v vaši sredi, pa jo vi jednostavno prezirajte, ostani jim šola prazna.

O sijajni narodni slavnosti na Razdrtem sporočimo na kratko v današnjem večernem izdanju. Le toliko bodi povedano tu, da so bili tržaški Slovenci častno zastopani na tej slavnosti.

Veselica „Veselite“. Od kar obstoji to društvo moremo mirno vestjo reči, da takega vspeha, kakoršnega je doseglo minole nedelje glede petja, ni ga še imela vas Škedenj. Veselica vspela je prav dobro na vse strani. Prostorno dvorišče gospe Sancin-Nemec bilo je razdeljeno na dveje. V jednem delu so bile mize za goste, v drugem, zastavami in balončki odičenem delu pa je bilo prire-

jeno za veselico. Občinstva se je nabralo prav veliko, domačega in tudi — kar beležimo zadovoljstvom — iz Trsta. O petju se uroamo izreči absolutno pohvalno, saj ima lepa pesem od nekdanj svoj varno zavetje v našem škedenju. Sosebno mešani zbori so se proizvajali zares krasno, divno. Glasovi, sosebno ženski, so bili ubrani in izborni in sigurno izvežbani, tako, da se je kar čuditi vrlim priprostim dekletam škedenjskim. Nuansiranje je bilo tako fino, da menda še nismo slišali kaj takega v naši okolici. V tem pogledu pa gre vsa čast pevovodju g. Valentin Pižonu. Le žal, da je bil oder nekoliko prenizek in pretesen, vsled česar je bilo nekoliko premalo čuti moške glasove, postisnjene v ozadje. Vzlic temu malemu nedostatku bilo je petje — kakor že povdarjano — izborno. Ne treba praviti, da je sleherni, pesmi sledilo viharo odobravanje; sosebno pri poslednjem zboru, „Ženin kos“, čuti je bilo klicanje „živele Velesila“ in vihanje s klobuki! Tudi tamburaški zbor je udarjal prav dobro in tako precizno, da je bil entuzijastiški pozdravljen. Tudi igra bi se bila povspela do boljšega uspeha, ako bi se ne bil odpoval prav zadnji hip jeden igralcev „ker mu ni privolil njegov oče igrati“ in vsled tega moralo se je namestiti drugega igralca. Vsekakor pa je bila igra povoljno izvršena. Godba je bila tudi dobra, le nekoliko premalobrojna je bila.

V obče pa smemo reči: da je bila ta veselica krepak pojav naše stvari v tužni naši okolici.

Zaključek vrtov družbe sv. Cirila in Metoda v Rojanu in na Belvederju bode letos v četrtek dne 30. t. m. Ob 8. uri zjutraj bode sv. maša, popopoludne ob 6. uri pa otroška veselica v krčmi „Rojanskega pos. in konsumnega društva v Rojanu s sledečim vsporedom za rojanski vrt:

1. „Rad bi vedel, kako zaspim“. Govori Kubik Emil. 2. „Najboljše sladko vince“. Govori: Vihtelič Ema. 3. „Mojster računar“. Prizor: Kubik Emil - Brauničar Anton. 4. „Ženja“. — Tončka Puc. 5. „Kar delam“. — Kubik Emil. 6. „Telovadci“. — Kubik Julče. 7. „Staršev sem slovenskih sin“. — Albreht Franc. 8. „Domovino ljubim“. — Kubik Julče. 9. „Otrokova prošnja“. — Prizorček — Kubik Julče, Brauničar Anton, Vihtelič Karolina, Emil. 10. „Črna noč“. — Palčič Marička. 11. „Sladkosnedni Tonček“. — Prizor. — Kukik Julče, Vihtelič Karolina, Brauničar Anton.

Med posamičnimi točkami petje.

Za vrt na Belvederju pa:

1. Šola bod pozdravljena, deklamacija, Marija Nusdorfer. 2. Lovec, deklamacija, Jožef Kirn. 3. „Mlado jagnje“, deklamacija, Marija Fatur. 4. „Mirni tihi“, deklamacija Anton Regent. 5. „Kam in kje?“ dvogovor, Jožef Regent, Rudolf Nusdorfer. 6. „Želje belokranjskega dečka“ deklamacija, Ferdo Perhavec. 7. „Iz šole“, prizor, Ferdo Perhavec, Marija Perhavec, Matilda Kariž. 9. „Koncu leta v otroškem vrtcu“, Olga Slanovič, Pavla Urbančič.

Med točkami petje.

Iz Volčjegagrada nam pišejo: V nedeljo dne 19. t. m. je bil za našo vas znamenit dan. Priredili smo namreč občni zbor našega bralnega društva „Domovina“. Udeležba je bila sijajna. Kar vrelo je ljudstvo že iz radovednosti, a tudi iz ljubezni do doma in naroda. Pa saj je bilo lepo, da smo se zbrali v lepo skupščino. Ob začetku zbora je poprijel naš bivši g. predsednik V. M. besedo in v primernih izrazih naslikal koristi in pomen društva. Na to je sledilo poročilo tajnikovo in blagajnikovo, in potem se je volil novi odbor; izvoljeni so: Jožef Milanič, predsednik; Jožef Jurca podpredsednik; Franc Štolfa, tajnik; Anton Majcen, blagajnik; Vinko Metlikovec, Vinko Štolfa, Ivan Štolfa in Franc Škof odborniki. Zbor se je zaključil trikratnim „živio“ presvetlemu cesarju.

Iz Barke nam pišejo dne 23. julija: Minolo leto sem čital v časopisu, da leto 1896. je prestopno leto, šteje 366 dni, zima dolgo trajajoča, poletje pa mokrotno in dobra letina. Prorokovalec je uganil, kajti dan za dnevom dežuje, pa ne samo dežuje, tudi toča je razsajala po naših vrhah, tako, da je po nekaterih krajih popolnoma uničila pridelke. Ali vsega ni pomlatila; če ostane pri tem, bode, kakor se je nadejati vendar še dobra letina v razmeri z lansko, ko se ni pridelalo skoro nič. Premožnejšim se čudno zdi, da morajo kupovati živež, ker temu niso vajeni, a mi revnejši se ne čudimo, ker moramo vsako leto dokupiti manj ali več. Še nekaj, draga „Edinost“ in čestiti čitate-

lji. Poročam vam, da so naši sosede v dveh letih odličili cerkev z dvema lepima kipoma in sliko sv. Kancijana, mojstersko delo g. Jana Havlička z Dunaja, rodoma Čeha. Slika priča o nadarjenosti, umetnosti in spretnosti. Blagoslovi se v nedeljo 2. avgusta; udeleži se te slavnosti mnogo bližnjih duhovnikov. V tem obziru se moramo zahvaliti neumornemu trudu in prizadevanju visokočestitega gospoda kapelana. Ljudstvo je vneto za sv. cerkev; kjer je dober pastir so tudi dobre ovčice.

Bn.

O dogodkih v Moščenicah poročajo „Primorskemu listu“: Pri volitvah bi moral biti prejšnji župan navzoč; a ker so Lovrančani njega pobili, je odposlal k volilni komisiji prvega občinskega svetovaleca, moža poštenega in dobrega. Ko ga je ljudstvo zagledalo, planilo je za njim — on je vbežal v obč. hišo, a drupal je planila v hišo in ga vrgla po stopnicah venkaj — s klici: „Domov hodi, mi nočemo biti Hrvati!“ in ubili bi moža, ko bi ne priskočila žandarmerija na mesto in ga branila. Ko se je malo poleglo, je svetovalec naročil vcz in se odpeljal v Lovran. Vsaka najmanjša stvar dala je ljudstvu povod, da so zagnali svoje „hurrah“-klice. Okrajni komisar je ljudstvo miril, a ko je uvidel, da ne more volilne komisije skupaj spraviti, je zaukazal žandarmom, naj aretirajo glavne kolovodje. Ko je žandarmerija to učinila in dva prišla, je ljudstvo pribrulo na žandarmerijo in komisarja s klici: „Osvobodite jih!“ — A žandarji bili so samo štirje, zato niso mogli nadvladati brez rabe orožja ta pritisek in so se z nastavljenimi bajoneti proti ljudstvu pomikali polagoma, ljudstvo svareč: nazaj! In ko je jeden od onih, kojega so ulovili, nameraval pobegniti, ga je žandarm pritisnil na tla in tiščal z jedno roko njega, z drugo svojo puško. Oni človek, ko je videl, da ne more pobegniti, je začel klicati na pomoč: Ajuto, bračo mila, ubit će me“. Ljudstvo je hujše naskočilo na žandarje, a oni so svojo moč porabili in jeden žandarm je s kopitom puške udaril nekoga. Ko je ljudstvo videlo, da je žandarmom dosti teh komedij, se je vstrašilo in razpršilo. Nobeden se ni tega nadejal — vlada sama je mislila, da če vse lepo v miru biti, in poslala je samo 3 žandarje, kasneje je došel še četrti. Malo jih je bilo, a krepko in čvrsto so vršili svojo dolžnost v zajemnosti z okrajnim komisarjem — za kar jim bodi izrečena zahvala. Volitve pa so prenesene v bodočnost. Mirna noč je bila od 13. na 14. t. m. Dva žandarma sta stražila po Moščenicah, a nista imela nikakega posla. — Ljudje so se pa bahali, kako čvrsto so branili „patrijo“. A drugo noč je marsikateremu upadla hrabrost in spoznal je marsikateri, kako daleč ga je privedla zaslepljenost — spoznal je tudi marsikateri resničnost sv. evangelija, katerega je prošlo nedeljo slišal: „Varujte se krivih prorokov, kateri k vam prihajajo v ovčjih oblačilih, znotraj pa so zgrabljivi volkovi“. Po noči namreč od 14. na 15. so hodili orožniki lovit vse tiste ptičke, kateri so se zoperstavljali c. k. okr. komisarju in žandarmeriji, ter na ta način zabranili občinske volitve; 14 od njih so zdrabili žandarji iz sladkega spanja ter jih odpeljali v žandarmerijsko stajališče v Moščenisko Drago. Tam so bili vsi skupaj v jedni sobi zaprti, pod strogim nadzorstvom — nobeden ni smel niti besedice izpregovoriti. Okolo 10. ure so jih postavili v red, jih zakovali po dva in dva ter jih osigurali še z jedno verigo, katera je segala preko vseh sedem parov. In v tem stališču, vsi dobro oblečeni in dobro zakovani, kakor največji razbojniki, so se podali v spremstvu 4 žandarmov, v največji vročini na daljni pot 3½ ure na Volosko. Marsikateremu je oko zarosilo in ni ga bilo volja zaupiti „hurrah“. Strah imajo sedaj glavni agitatorji v Lovranu, in bojé se, da ne bi tudi njih obiskali kako krasno noč žandarji ter odvedli na Volosko; in prav bi učinili, ker oni so pravi vzrok vsemu temu zlu.

Na gimnaziju v Celovcu je bilo v minolem šolskem letu 74 Slovencev poleg 343 Nemcev. „Mir“ pravi, da je število slovenskih dijakov veliko premajhno.

Še jedna služabnica, kakoršnih je malo. Kakor čitamo v tukajšnjih listih, vstopila je leta 1843. takrat 23letna Antonija Umek iz Trsta, kakor kuharica in hišina v službo tukajšnje rodbine Mouk, pri kateri je služil tudi oče Antonije kakor sodar. Od takrat pa do dandanes, to je že

preko 53 let, služi Antonija Umek vedno še isti Moukovi rodbini. Seveda opravlja samo še taka lahka dela, katera ji dopušča vršiti nje visoka starost. Žena ima dandanes skoro 77 let.

Ozdraveli so. Minole sobote ostavile so tukajšnjo bolnišnico tri osebe, ki so se borile nedavno s smrtjo, a kojih krepka narava se je pomočjo zdravniške vede oživela na novo. Te tri srečne osebe, čijih življenje je viselo samo na lasu, a so prevarile pretečo smrt, so: 14letni Alojzij Madinič, stanujoči v Rojanu hšt. 22. Ta deček padel je, kakor smo sporo ili svoječasno, dne 3. t. m. raz 20 metrov visoki oder v cerkvi sv. Antona novega in si razbil črepinjo; 27letni težak Matej Bizjak, stanujoči v ulici Rigutti hšt. 5, in tretji je 26letni Fran Dodič, stanujoči v ulici Malcanton hšt. 6. Ta dva sta ponesrečila dne 7. t. m. povodom eksplozije in požara v mlinu Economo. Kljub strašnim opeklinam, ki jima je takrat povzročil plamen, ni sedaj videti na njih licih niti sledu opekline. Pač morata biti hvaležna zdravnikom, ki jima niso le rešili življenja z božjo pomočjo, ampak ki so jima zacelili opekline takó popolnoma, da se obraz ne kaže popačen niti najmanjše.

Kužne bolezni v tržaški občini. V tednu od 18. do 25. t. m. bilo je prijavljenih v tržaški občini 17 slučajev ošpic, 5 sl. škrlatice, 16 sl. dávice, 2 sl. legárske mrzlice in 1 sl. porodniške mrzlice. Umrle so 4 osebe za ošpicami, 3 za dávico in 1 za legársko mrzlico.

Ruski car v Njižnjem Novgorodu. V Njižnjem Novgorodu delajo se velike priprave za vsprejem carske dvojice ruske. Glasovito somenjsko mesto na Volgi je že vse nakičeno zastavami, a razstavo so povečali odprtjem jednega paviljona. Vsled katastrofe na Hodinskem polju postale so ruske oblasti jako previdne. Ker dojde v Njižnji Novgorod tem povodom ogromno ljudij, sestavil se je tam poseben meščanski odbor, ki bode skrbel za vzdrževanje miru in reda po mestu.

Nekaj o sibirski železnici. Glasom iz Peterburga došlih poročil bode vatočna proga sirske železnice v kratkem izročena prome u. Potniki mogli se bodo voziti iz Moskve do Omska v jednom in istem vlaku. (Omsk je mesto v zapadni Sibiriji, v osrednji ruski Aziji). Ne mine pa kdo vé koliko let, ko bode vozil vlak na tej najdaljši progi sveta, od Peterburga pa preko vse Azije do Velikega oceana.

V velikem industrijalnem zavodu v Mohilevem gradijo sedaj poseben voz, v katerem bode prava in pravcata kapela (cerkev). Čim bode ta kapela blagoslovljena v Carskojem Selu, uvrščen bode ta voz v vlak, ki bode za sedaj vozil iz Moskve v Omsk in nazaj. Takó se bodo mogli potniki udeleževati službe božje, ki bode v tej kapeli med vožnjo vsakega dne ob določeni uri.

Pijani porotniki. Meseca maja t. l. bila je pred porotnim sodiščem v Binghamtonu (Zjedinjene države severnoameriške) obsojena neka ženska zaradi umora na smrt, ker so jo porotniki soglasno proglasili krivo. Ta obsodba povzročila je mnogo hrupa, kajti obtoženki ne le ni bila dokazana nje krivda, ampak marsikoga okolnost govorila je popolnoma njej v prilog, dokazuje nje nekrivdo. In vendar so se „posvetovali“ porotniki 1½ ure in potem soglasno izjavili, da je obtoženka kriva umora. Splošno pozornost pa je vzbudila okolnost, da so bili porotniki, ko so vstopili po končanem posvetovanju v dvorano, nekako — čudni. Jeden izmed njih je celó tako omahoval, da so ga morali nesti iz dvorane, posaditi ga v voz in ga poslati domov. Poizvedovanje je dokazalo, da so porotniki med posvetovanjem — pili žganje in da so ostali tako dolgo v svoji sobi. Ker so torej izrekli porotniki svojo razsodbo v pijanosti, uležil je branitelj obsojene ženske utok na više sodišče, koje je razveljavilo obsodbo.

Ministrov dojenec. Neki francoski minister ima pet mesecev starega sina. Minister ga ima jako rad in je nanj jako ponosen. Ukazal je dojnici, naj ga prinese včasih v njegovo pisarno. Če ima minister vsprejeti politične osebe, mora dojila z otrokom v predsobo, kjer ljudje čakajo na avdijence. Nekateri ljudje so začeli zabavljati, ko je otrok kričal, in poročevalec časopisa „Jour“ je spisal jako zbadljivo notico o tej stvari. To je ministra tako razžalilo, da je drugi dan ukazal iz sobe vreči dotičnega dopisnika. Posledica temu je, da „Jour“

Lastnik konsorcij lista „Edinost“. Izdavatelj in odgovorni urednik: **Fran Godnik**. — Tiskarna Dolenc v Trstu.